

INHOUD

Inleiding	9
Spechters	13
Kattenpis	16
Taelde-man	22
Skerlewiep	26
Ijsbergtheorie	32
Onverminderd	36
Hola pola!	40
Straatmadelief	45
Dt-fixatie	49
Appelblauwzeegroen	53
:~)	58
Echt vet	63
Overijldheid	66

Taal is dit maar ook wel dat	71
Klikspanen (ww.)	75
Pot belge	78
Blinken en stinken	85
Onhoorbare vogel	88
Wuk?	91
Kalifornies goud	96
Demsterwold	99
Slurfje	103
Errebezen	108
BRRRRRRROOD!	112
Vieze pollekes	115
Godverdommemiljaardenoneddju!	119
Mar ja, das ist Fussbal	125
Otterkoppels	128
Boertjes	134
Schei toch uit, vent	138
Een speelse spons	145
Groter als jou	149
Lijm	155
So what?	159
Eigenlijk hé	162
Snel! Praktisch! Efficiënt!	165
Schrijvende robots	172

Pannekoek! Ziekezorg! Blindestok!	175
Taalnazi's	179
Duveltje	184
Wieleriaans	188
Gejij en gejouw	191
Kanariewoorden	196
De ziekte	199
Eigenlijk feitelijk	202
Torschlusspanik	207
Haarzeggerij	210
Sexy motherfuckers	214
Wijn op de lippen	217
Verantwoording	221

Inleiding

Als mijn kat naar de telefoonlader grijpt wanneer ik die in het stopcontact steek en ze hem daarna, zo lenig als alleen een poes dat kan, van achter de zetel vist, denk ik vaak: taal is een kat.

Ja, taal is een kat: mooi, grappig en lenig.

Net zoals over de schoonheid van echt álle katten ter wereld blijf ik me verbazen over de schoonheid van het Nederlands. Mijn liefde voor onze taal deed me Nederlands studeren; ze maakte van mij een schrijver en ze leidde tot mijn taalcolumns voor de Vlaamse krant *De Morgen* en het Nederlandse tijdschrift *Onze Taal*.

Katten zijn de grappigste beesten op aarde. Er is een reden waarom het internet is uitgevon-

den: kattenvideo's. Zonder hen zouden we ons waarschijnlijk moeten bezighouden met saaie zaken, zoals belastingaangiften of filosofische discussies over de betekenis van het leven. Maar nee, we hebben katten – wandelende comedyshows in een pluizig jasje. Ik hou van hun ongeëvenaarde talent voor zelfspot: een kat kan van een koelkast springen met de gratie van een ballerina, maar er ook spectaculair vanaf ploffen met een verbaasde blik alsof de zwaarte-kracht het probleem is, niet zij. En dan is er hun arrogantie. Katten gedragen zich alsof ze de wereld bezitten, en eerlijk, misschien hebben ze gelijk. Niemand anders kan een peperdure designerbank veranderen in een persoonlijke krabpaal en er nog mee weggkomen ook.

Ook taal is grappig, al wordt er meestal doodernstig over geschreven. Jammer: taal kan ons doen lachen. Van de eerste woorden van een kind tot het tenenkrullende taalpurisme van de Stichting Nederlands, die een 'babyboomer' een 'geboortegolver' en een 'barbecue' een 'roosterfeest' noemt: moge een gulle lach regelmatig uw deel zijn terwijl u dit boek leest.

Katten zijn ongeëvenaard in hun lenigheid, en dat is taal ook – hoezeer mensen haar ook in een harnas willen wringen. De taal gaat lekker haar eigen gangetje en heeft grillen waar wij, gewone taalgebruikers of gediplomeerde taalkundigen, weinig aan kunnen veranderen. Een voorbeeld: omdat het woordgeslacht uit het Nederlands aan het verdwijnen is (de zon is een ‘hij’ geworden), heeft de taal voor compensatie gezorgd met de ‘haarziekte’, een pejoratieve benaming voor onjuist gebruik van het vrouwelijke verwijzwoord ‘haar’. Sommigen vinden die evolutie gruwelijk, maar ik kijk met fascinatie naar *élke* vorm van taalverandering en wil vooral weten waar die vandaan komt. Ook daarin is taal als een kat: ze toont zich alleen volledig aan wie geduldig observeert en leert te luisteren.

De Franse schrijver Erik Orsenna heeft het prachtig verwoord in zijn roman *Twee zomers*: ‘Katten zijn woorden met een vachtje. Net als woorden houden ze zich op in de buurt van mensen, maar laten ze zich nooit temmen.’

Leve het ongetemde Nederlands!

Spechters

Woensdagmiddag. Hij zit tegenover me aan tafel en drinkt van zijn chocolademelk. In de achtergrond speelt zacht de televisie. Zodra de meiden van κ3 ‘kumakumahe’ zingen, begint Tiele te dansen. Wanneer het lied ten einde is, komt hij naast me staan.

‘Tante, wat betekent kumakumahe?’

‘Dat weet ik niet. Het betekent eigenlijk niets.’

‘Niets?’

‘Ja, gewoon, het zijn lettertjes naast elkaar. Het is een woord dat κ3 zelf heeft uitgevonden.’

Ontgoocheling sluipt in zijn blik, om meteen te worden verdrongen door tomeloze verwondering.

‘Maar hoe komt het eigenlijk dat alles zo heet? Wie heeft er onze woordjes uitgevonden? Ik vind dat allemaal zo raar!’

Ik antwoord opnieuw dat ik het, sorry, niet weet, maar geef hem een kus voor de schoonheid van zijn vraag, die me in een flits naar mijn eigen kindertijd katapulteert. Het is winter. Ik kijk door het raam naar buiten, waar sneeuwvlokken uit de lucht dwarrelen. Ik ben ziek en moet binnenblijven, en tegen de verveling herhaal ik hardop zo vaak het woord ‘sneeuw’ dat het zich losrukt van zijn betekenis. In de taalkunde, zo zal ik later leren, heet dat verschijnsel ‘semantische verzadiging’: wanneer je een woord blijft herhalen, interpreteren je hersenen het uiteindelijk als een reeks betekenisloze klanken.

Verzadigd was ik als zevenjarig meisje niet, wel integendeel: het mirakel der taal had zich voor het eerst aan mij geopenbaard en mijn verwondering daarover is sindsdien nooit verdwenen. Ik wens mijn neefje hetzelfde toe. Regelmatig voegt hij nieuwe juwelen toe aan de schatkist van het Nederlands. Wat denkt u

van 'spechters' als het woord waarmee hij op de proppen kwam om het gewei van een hert aan te duiden? Toen ik hem vroeg wat 'spechters' zijn, reageerde hij verontwaardigd: wist ik dan niet dat een gewei van een hert net zo scherp is als de snavel waarmee een specht gaatjes in de bomen maakt?

Kinderen hebben een vader en een moeder, maar ook een moedertaal waar ze al van kleins af aan van houden. Taal is niet gans het volk, zoals iemand ooit beweerde, maar wel het enige vaderland waaruit we nooit kunnen emigreren.

Kattenpis

Hoe zou Geert Van Istendael zich vandaag voelen? Zou hij wat langer in bed blijven liggen om zijn slechte nacht te verteren? Of zou hij net vroeger zijn opgestaan om hoofdschuddend door een verkaveling te dwalen en de bewoners toe te schreeuwen dat het toch godgeklaagd is met dat lompe, verwaande Vlaamse volkje?

Journalist en auteur Van Istendael was de man die de Vlaamse tussentaal in *Het Belgisch labyrint* (1989) de naam ‘Verkavelingsvlaams’ gaf. De tussentaal is een informele Vlaamse variant van het Nederlands die zich situeert tussen het Algemeen Nederlands en de lokale dialecten. Ze is niet officieel erkend maar is de meest gesproken taal in Vlaanderen. Het